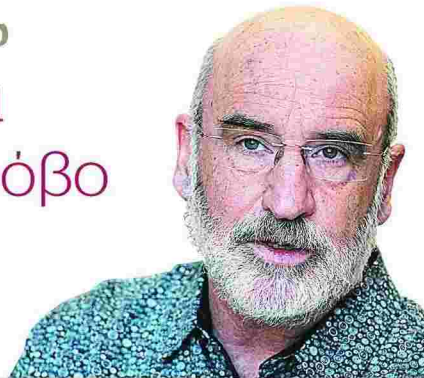

Φερνάντο Αραμπούρου
«Η τρομοκρατία
κατασκευάζει φόβο
για να ελέγχει»

σελ. 10-11

Φερνάντο Αραμπούρου

Δεν μπορώ να συζητάω για συγχώρεση όταν υπάρχουν θύματα

Ο Βάσκος συγγραφέας που επισκέφθηκε την Ελλάδα μας μίλησε για το πολυβραβευμένο βιβλίο του «Πατρίδα», την τρομοκρατία, τη συλλογική μνήμη, την οικογένεια

Συνέντευξη στην **Εμυ Ντούρου** Φωτογραφία **Γιώργος Κονταρίνης/Eurokinissi**

Η «Πατρίδα» του Φερνάντο Αραμπούρου έχει χαρακτηριστεί το μεγάλο μυθιστόρημα της Χώρας των Βάσκων και ένα από τα σημαντικότερα της εποχής μας. Έχει λάβει πολλές διακρίσεις και βραβεία, με πιο σημαντικό το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας 2017 στην Ισπανία. «Έχω πολύ καιρό να διαβάσω ένα βιβλίο τόσο πειστικό και συγκινητικό, τόσο ιδιοφυώς σχεδιασμένο» έγραψε ο Μάριο Βάργκας Λιόσα για τη σάγκα των δύο αγαπημένων μεταξύ τους οικογενειών που καταλήγουν να γίνουν οι πιο μισητοί εχθροί λόγω πολιτικών συνθηκών.

Μέσα από την ιστορία των ανθρώπων αυτών ο Αραμπούρου περιγράφει όσα συνέβησαν στη Χώρα των Βάσκων από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 έως το 2011, όταν η εθνικιστική, αυτονομιστική οργάνωση ETA (Euskadi Ta Askatasuna) ανακοίνωσε την οριστική παύση της ένοπλης δράσης της. Το βιβλίο, που πρόκειται να γίνει τηλεοπτική σειρά από το HBO μέσα στο 2019, κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Πατάκη σε πολύ καλή μετάφραση της Τίνας Σπερελάκη.

Συναντηθήκαμε με τον Βάσκο συγγραφέα πριν από λίγες μέρες, όταν επισκέφθηκε την Αθήνα προσκεκλημένος του 11ου Ιβηροαμερικανικού Φεστιβάλ Λογοτεχνίας

εν Αθήναις (ΛΕΑ 2019) που διοργανώθηκε με την υποστήριξη της πρεσβείας της Ισπανίας, του Ινστιτούτου Θερβάντες και των Εκδόσεων Πατάκη.

Ξεκίνησε τη συζήτηση λέγοντάς μου πόσο έχει αλλάξει τη ζωή του αυτό το βιβλίο, το ένατο κατά σειρά: «Ήμουν γνωστός μέχρι τότε στην Ισπανία αλλά όχι τόσο όσο έπειτα από αυτό. Ήδη κυκλοφορεί σε 31 χώρες, επομένως η προσωπική μου ζωή έχει επηρεαστεί αρκετά. Με έχει απορροφήσει πολύ, κάνω πολλά ταξίδια για να το παρουσιάσω. Χτυπάει συνεχώς το τηλέφωνο για να μου ζητήσουν συνεντεύξεις. Απολαμβάνω πολύ αυτή τη διαδικασία» λέει χαμογελώντας.

Αυτοπροσδιορίζεστε ως Βάσκος ή ως Ισπανός;
Για μένα δεν υπάρχει κάποια αντίφαση.

Πώς επηρέασε τη ζωή σας ο διχασμός που προέκυψε λόγω της δράσης της ETA; Η μετανάστευσή σας το 1985 στη Γερμανία οφείλεται στην κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας;

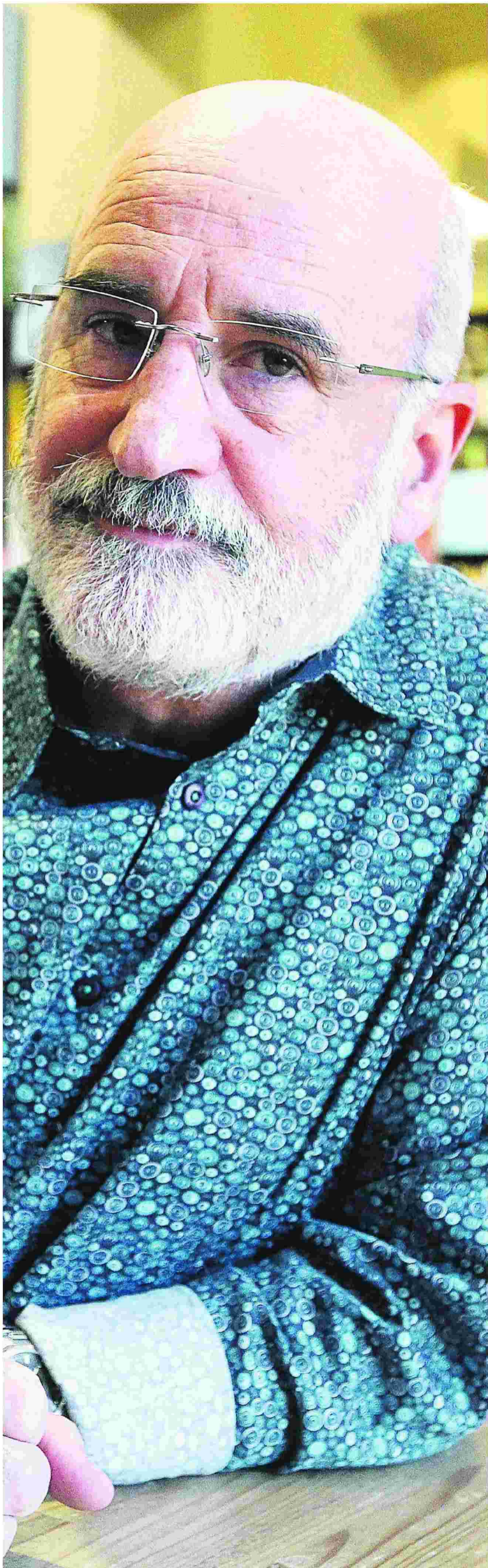
Εφυγα από τη χώρα μου επειδή ερωτεύτηκα μια Γερμανίδα, με την οποία μοιραζόμαστε ακόμη τη ζωή μας και έχουμε αποκτήσει και δύο κόρες. Η αλήθεια είναι ότι ήθελα να φύγω από τον τόπο μου γιατί ήταν πολύ δυσάρεστη αυτή η κατάσταση με τους θανάτους και τις

Ο INFO

Το βιβλίο του Φερνάντο Αραμπούρου «Πατρίδα» κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση της Τίνας Σπερελάκη. Ευχαριστούμε θερμά την Άννα Χόλογουεϊ για τη διερμηνεία της συνέντευξης από τα ισπανικά

«Ένα θύμα πάντα θα είναι θύμα και κάποιος που έχει χάσει έναν συγγενή ή φίλο από τρομοκρατικό χτύπημα δεν θα το ξεπεράσει ποτέ. Ωστόσο ο χρόνος δεν παραμένει ακίνητος και μια κοινωνία δεν σταματά για πάντα σε ένα θέμα»

τρομοκρατικές επιθέσεις. Ωστόσο, δεν νιώθω εξόριστος. Όλα αυτά τα χρόνια, από τότε που μετακόμισα στη Γερμανία, επιστρέφω σταθερά στη χώρα μου για να δω τους γονείς μου, τους φίλους μου, να αγοράσω βιβλία, να πληροφορηθώ για την όλη κατάσταση και να βιώσω τον παλμό στους δρόμους.

Γιατί ένα βιβλίο με θέμα την ΕΤΑ στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο;

Δεν θεωρώ ότι γράφω για μια συγκεκριμένη θεματική. Γ' αυτό τον λόγο δεν έκανα ιδιαίτερη έρευνα, όπως να ανατρέξω σε αρχεία. Εξω ζήσει πραγματικά ως ένας από τους ανθρώπους για τους οποίους γράφω.

Η προσέγγισή σας πάντως είναι βαθιά πολιτική.

Ηξερα ότι αυτό το βιβλίο θα αποκοτούσε και πολιτική διάσταση επειδή αναφέρομαι στη ζωή ανθρώπων οι οποίοι έχουν επηρεαστεί από αυτή την πολιτική βία. Επίσης, απέκτησε πολιτική διάσταση γιατί υπήρξε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον γύρω από αυτό. Κάθε βιβλίο όμως αποτελεί συγκεκριμένη προσέγγιση. Επομένως όσοι δεν συμφωνούν με αυτή θα θελήσουν να δημιουργήσουν αντίλογο. Μέχρι τώρα η όλη συζήτηση γύρω από το βιβλίο ήταν πολύ ειρηνική. Και αυτό με ευχαριστεί ιδιαίτερα, γιατί πριν από 25-30 χρόνια δεν θα ήταν εφικτό κάτι τέτοιο.

Γιατί;

Επειδή εκείνη την εποχή υπήρχε ακόμη τρομοκρατία, η οποία πάντα κατασκευάζει φόβο για να ασκήσει έλεγχο ώστε να επιβάλει το πρόταγμα της. Επομένως ένας συγγραφέας όπως εγώ, ο οποίος δεν τάσσεται υπέρ αυτού του προτάγματος, της ανεξαρτησίας στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν θα μπορούσε να έχει εκφράσει ελεύθερα την άποψή του. Όσοι τάσσονται υπέρ της τρομοκρατίας αλλά και οι ίδιοι οι τρομοκράτες θα είχαν προσπαθήσει να μου κλείσουν το στόμα. Κι όχι μόνο το δικό μου αλλά οποιουδήποτε συγγραφέα δεν θα τάσσονταν στο πλευρό τους.

Για ποιον λόγο οι κοινωνίες γοητεύονται από ανθρώπους που διεκδικούν με τη χρήση όπλων;

Θεωρώ ότι υπάρχουν δύο διαφορετικοί λόγοι γ' αυτή την ηρωοποίηση και νομίζω ότι και στις δύο περιπτώσεις μιλάμε για προπαγάνδα. Από τη μία ο λόγος για τον οποίο υπάρχει αυτή η δράση πρέπει να παρουσιαστεί ως κάτι θετικό. Για παράδειγμα η ΕΤΑ δημιουργήθηκε με έναν πολύ συγκεκριμένο στόχο, ο οποίος προωθείται ως καλός. Από την άλλη πλευρά προωθείται αυτή η ηρωοποίηση ώστε να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή. Κι αυτό δεν συμβαίνει μόνο με την ΕΤΑ – βλέπουμε ότι πάντα συμβαίνει το ίδιο σε αυτές τις περιπτώσεις. Δημιουργείται ένα αφήγημα για να προσελκύσει νέα μέλη, κυρίως νέους άντρες που έχουν ελεύθερο χρόνο, συνήθως χωρίς οικογενειακές ή κοινωνικές υποχρεώσεις και χωρίς την απαιτούμενη ωριμότητα για να κρίνουν ψύχραιμα την κατάσταση. Αυτοί είναι οι τέλει υποψήφιοι για να προσχωρήσουν σε μια τρομοκρατική οργάνωση.

Χρησιμοποιείτε τη λέξη τρομοκρατία: οι ίδιοι χρησιμοποιούν τη λέξη ακτιβισμός. Είναι δύο εκ διαμέτρου αντίθετες προσεγγίσεις για το ίδιο ζήτημα. Μπορεί να υπάρξει κοινό έδαφος;

Φυσικά και όχι. Εδώ δεν μιλάμε για λέξεις. Οι νεκροί είναι νεκροί. Οπως και να ονομάσουμε την κατάσταση, οι 850 νεκροί –μεταξύ αυτών και 25 παιδιά– παραμένουν νεκροί. Δεν αλλάζει αυτό. Σε μια συζήτηση, ναι, φυσικά. Εκεί όμως μιλάμε για όρους, είναι κάτι διαφορετικό. Μιλάμε για διαφορετικές προσεγγίσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για να καταρρίψουμε επιχειρήματα σε μια συζήτηση κι όλο αυτό κινείται στο πλαίσιο της δημοκρατίας.

Μπορεί να υπάρξει συγχώρεση; Κλείνουν ποτέ αυτού του είδους οι πληγές στη συλλογική μνήμη;

Ένα θύμα πάντα θα είναι θύμα και κάποιος που έχει χάσει έναν συγγενή ή φίλο από τρομοκρατικό χτύπημα δεν θα το ξεπεράσει ποτέ. Ωστόσο ο χρόνος δεν παραμένει ακίνητος και μια κοινωνία δεν σταματά για πάντα σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Ερχονται νέες γενιές με νέες προσδοκίες και το παρόν το οποίο βιώνουμε σχετίζεται όλο και λιγότερο με αυτό το παρελθόν. Στους ίδιους δρόμους στους οποίους υπήρχε βία τώρα παίζουν παι-

διά. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά τα παιδιά που σήμερα παίζουν σε μια κοινωνία πολύ πιο ειρηνική, όπου οι πολίτες έχουν συμφωνήσει να ζουν στο πλαίσιο της δημοκρατίας και να σέβονται κάποιους κοινούς κανόνες, δεν έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν όλα αυτά που συνέβησαν. Θεωρώ ότι και το μυθιστόρημά μου είναι μια συμβολή στη διαδικασία της ειρήνης. Ωστόσο δεν μπορώ να συζητώ θεωρητικά ως προς τη συγχώρεση όταν υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι έχουν υπάρξει θύματα.

Μία από τις ηρωίδες του βιβλίου, η Μπιτόρι, η οποία έχασε τον άντρα της σε επίθεση της ΕΤΑ, μιλάει καθημερινά στη φωτογραφία του προσπαθώντας να διατηρήσει την επικοινωνία μαζί του. Γιατί έχουμε την ανάγκη να κρατάμε στη ζωή τους νεκρούς;

Πιστεύω ότι είναι ένας τρόπος να αρνούμαστε τη μοναξιά και τον θάνατο. Είναι επίσης ένας τρόπος να μιλάμε με τον ίδιο μας τον εαυτό αναπαράγοντας μια κατάσταση η οποία στο παρελθόν υπήρξε η πραγματικότητα μας. Η Μπιτόρι πηγαίνει στο νεκροταφείο και ζητάει για παράδειγμα ξαφνικά από τον άντρα της να σωπάσει ή του λέει «ζέστανε τον τάφο για μένα» με την ίδια οικειότητα που παλιότερα του έλεγε να ζεσάνει το κρεβάτι για να πάει να ξαπλώσει δίπλα του. Είναι κατά κάποιον τρόπο η συνήθεια ενός αντρόγунου που συνεχίζεται μέσα από αυτήν τη διαδικασία. Σ' εμάς, που είμαστε παρατηρητές, μπορεί να φαίνεται εξωπραγματική. Για εκείνη όμως είναι φορτωμένη με πολλά συναισθήματα.

Στο βιβλίο σας υπάρχουν δύο οικογένειες, δύο συστήματα που έρχονται σε αντιπαράθεση. Ωστόσο κάθε τέτοιο σύστημα αντιμετωπίζει και εσωτερικές αντιδράσεις από τα μέλη του. Πιστεύετε ότι στην εποχή μας μπορεί να λειτουργήσει ο θεσμός της οικογένειας όπως την ξέρουμε μέχρι σήμερα;

Θεωρώ ότι η οικογένεια είναι κάτι περισσότερο από ένας απλός θεσμός. Είναι κάτι θεμελιώδες. Στην οικογένεια γεννιόμαστε και μεγαλώνουμε. Σήμερα σαφώς υπάρχουν και διαφορετικές μορφές οικογένειας αλλά κατά βάση όλοι έχουμε μια μητέρα. Μέσα στην οικογένεια εξασφαλίζουμε την πρώτη μας τροφή, μαθαίνουμε να μιλάμε και διαμορφώνουμε τον χαρακτήρα μας. Εγώ ο ίδιος είμαι οικογενειάρχης. Εδώ και 35 χρόνια είμαι παντρεμένος με την ίδια γυναίκα, έχω δύο κόρες και στην οικογένειά μου υπάρχει η συμφωνία ότι όλοι βοηθάμε ο ένας τον άλλο και αγαπιόμαστε. Για μένα αυτό είναι η οικογένεια και όχι μια αφηρημένη έννοια που αποτελεί αντικείμενο της ανθρωπολογίας. Προσωπικά καθορίζει τη ζωή μου και δίνει νόημα στην εργασία μου. Τι ωφελεί αν το βιβλίο μου είναι επιτυχημένο όταν επιστρέφω μόνος στο ξενοδοχείο μου και δεν έχω κάποιον να μοιραστώ την επιτυχία ή τα έσοδα που προκύπτουν από αυτή; Είμαι πραγματικά μεγάλος υπέρμαχος του θεσμού, ίσως επειδή προέρχομαι από πολύ ταπεινή οικογένεια που όμως τα μέλη της είχαν πολλή αγάπη μεταξύ τους.

